

De geschiedenis van het toilet - van kakstoel tot composttoilet

Het is nu moeilijk voor te stellen: géén wc in huis. Toch is de uitvinding van het toilet zoals wij die kennen nog helemaal niet zo oud. Na de Romeinen stond de ontwikkeling van het watercloset meer dan duizend jaar nagenoeg stil. En tot zo'n honderd jaar geleden werd het moderne toilet nog gezien als een grote luxe in huis. We nemen een duik in de geschiedenis van het toilet.

Voordat de mens zich ging vestigen in dorpen en steden, kon men de behoeften probleemloos overal in de vrije natuur doen. Pas toen de mensen dichter op elkaar gingen wonen, werd het zaak om andere oplossingen te zoeken. In het hoge noorden van Schotland zijn de resten van een rijtje huizen uit 3000 voor Christus gevonden met mogelijk de oudste toiletten ooit. Achter een deur zat een gat in de grond met een afvoerbuis die naar de zee liep. In het westen van India werden een paar honderd jaar later potten in gebruik genomen die waren aangesloten op pijpleidingen waar afvalwater doorheen spoelde. Ook de Egyptenaren ontwierpen een dergelijk systeem. In Rome, de drukbevolkte hoofdstad van het Romeinse Rijk, werden vele openbare toiletten gebouwd die waren aangesloten op een continu stromend riool. Hier kon men 'gezellig' op een rijtje zitten. Na de val van Rome, zo rond het jaar 500, zat er eeuwenlang geen verdere ontwikkeling in de wijze waarop de ontlasting werd geloosd.

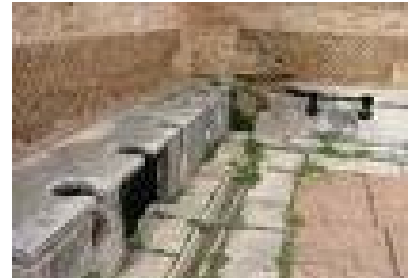

Foto: Romeins openbaar toilet

Geen gêne

In de Middeleeuwen was de toestand in de steden echt rampzalig. Er werd niet voor teruggedeinsd om de broek op straat te laten zakken en als je niet oppaste kreeg je een emmer poep over je heen die uit het raam werd gegooid. De edelen deden hun behoefte in een aan de kasteelmuur bevestigd hokje, waarbij de uitwerpselen in de slotgracht belandden. Dat dit water ook vaak als was- en drinkwater werd gebruikt, daar hadden zij 'schijt aan'. Het was met al deze vuiligheid in de steden dan ook niet verwonderlijk dat er grote epidemieën uitbraken. Het onhygiënisch toiletten was een bron voor ziektes als de pest, tyfus en cholera, die aan ontelbaren het leven kostten. In de Renaissance, midden vijftiende eeuw, maakte bij de rijkere de zogenaamde kakstoel of gemakstoel zijn opwachting. Onder de stoel met een gat in de zitting kon je een emmer plaatsen, die je vervolgens buiten kon lozen. Het was niet ongebruikelijk de stoel gewoon in de woonkamer te hebben staan. Zo had Lodewijk XIV er geen moeite mee om zijn gasten te ontvangen, gezeten op zijn koninklijke kakstoel. In deze tijd bouwden veel mensen buiten latrines, een plank met een gat boven een goot, kuil of sloot. Vaak waren er meerdere gaten zodat je 'gezellig' samen je behoefte kon doen. Op het platteland van Scandinavië komen deze nog altijd veel voor.

Foto: kakstoel

Van beerput naar riolering

Toen er in Engeland midden 19^e eeuw tienduizenden cholera-slachtoffers vielen, besloten de Britten in hoog tempo een rioleringssysteem aan te leggen. In Nederland werd in die periode gestart met het wisseltonnensysteem. Beerwagens reden rond om de ton in de beerput van tijd tot tijd te legen. Dit was een stuk goedkoper dan de aanleg van riolering en het besmettingsgevaar en de stank werden flink gereduceerd. Hoewel in 1910 in Amsterdam al werd gestart met de aanleg van een riool, verdween de beerwagen in sommige Friese steden pas in de jaren zeventig uit beeld. Nu is dit in ons land onvoorstelbaar, maar in het grootste deel van de wereld moet men het nog altijd zonder riolering stellen.

Foto: beerwagen

Het watercloset

De uitvinding van het moderne toilet zoals wij die kennen is niet aan een persoon toe te schrijven. In 1596 kwam John Harington, een hoveling van de Britse koningin Elisabeth, op de proppen met een wc die een kleppenspoelsysteem had, er was weinig interesse voor, maar nadat Alexander Cumming hier bijna tweehonderd jaar later het doortrekmechanisme aan toevoegde waarbij de pot constant gevuld was met een laagje water tegen de stank, begon de interesse toe te nemen. Een paar jaar later kwam Thomas Crapper met de uitvinding van de sifon, die ervoor zorgt dat het waterreservoir niet overstromt. Sinds die tijd vlogen de potten de fabrieken uit en vanaf het begin van de twintigste eeuw kregen steeds meer mensen de luxe om thuis op hygiënische wijze hun gevoeg te doen.

Foto: hedendaags toilet

Papier in plaats van water

Ook het toiletpapier deed zijn intrede. Waar mensen zich door de eeuwen heen behielpen met gras, water, wol, schelpen of aarde, kwam de New Yorkse zakenman Joseph Gayetty in 1857 met het eerste verpakte toiletpapier op de proppen. Toch duurde het toen nog een kleine eeuw voordat de rollen wc-papier op grote schaal werden verkocht. Dat bleek bijvoorbeeld toen de postordercatalogus van Sears in 1930 de papierkwaliteit verbeterde. Er kwamen vele klachten binnen dat het glanzende papier niet geschikt was voor toiletgebruik. In de meeste moslimlanden en India wordt nog altijd geen papier gebruikt, maar worden de billen met water gereinigd.

Nieuwe ontwikkelingen

Hoewel er de laatste decennia weinig lijkt te zijn veranderd op toiletgebied, staat de ontwikkeling niet stil. In Japan is een wc op de markt gebracht met een ingebouwde reinigende waterstraal en föhn. Een nog luxere versie meet de hartslag en de bloeddruk tijdens het toiletbezoek en analyseert de urine, waarna de gegevens kunnen worden uitgeprint. Veel hoop is gevestigd op het composttoilet. Zonder per spoeling zo'n zeven liter water te hoeven verspillen wordt de ontlasting hierbij opgevangen in een reservoir met kantelbare compartimenten. Na vier maanden is er niets anders over dan een kruiwagen vol compost voor de tuin. Het zal misschien wel even duren voordat mensen hierop overstappen, maar deze trage stoelgang lijkt te horen bij de ontwikkeling van het toilet.

Bron: Secrets of: The toilet – National Geographic – jaar 2006